

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра германської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
іноземної та слов'янської філології
А. М. Коваленко
(підпис)
«28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія німецької мови»

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність **014 Середня освіта (Мова і література (німецька))**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Німецька та англійська мови)**

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання **німецька**

Погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземної та
слов'янської філології
«28» серпня 2020 р.

Голова

Семенов О.М., д.пед.н., професор

Суми - 2020

Розробники: кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології СумДПУ ім.А.С.Макаренка Христенко О.С.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри германської філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри
Школяренко В.І., доктор філологічних наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	вибіркова
		Рік підготовки – 3-й
Семестр		
5-й		
Лекції		
20 год.		
Практичні, семінарські		
20 год.		
Лабораторні		
Самостійна робота		
48 год.		
Консультації		
2 год.		
Вид контролю: залік		
Загальна кількість годин – 90		

1. Мета вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія німецької мови» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми у циклі професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної (німецької) мови. Курс ставить собі за мету ознайомлення майбутніх вчителів з принципом історизму в мові, становленням і розвитком німецької мови для вироблення системного підходу при описі мовних явищ.

Програма спрямована на забезпечення базових знань, формування базових навичок і розвиток вмінь, компетентностей у галузі освіти; підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних учителів німецької мови та зарубіжної літератури, здатних вирішувати типові професійні завдання щодо організації й здійснення навчально-виховного процесу іноземних мов та зарубіжної літератури, володіють професійно вагомими якостями особистості вчителя. Дисципліна є обов'язковою для вивчення.

Метою навчальної дисципліни «Історія німецької мови» є забезпечення студентів умінням визначати особливості мовних явищ у історичних текстах основі аналізу лінгвістичних засобів різних рівнів мови; знаннями системи періодизації німецької мови, основних особливостей староверхньо-, середньоверхньо-, ранньо- та нововерхньонімецької мови на всіх мовних рінях; здатністю здійснювати переклад тексту конкретного історичного періоду; знаннями історії розвитку германських племен та письмових пам'яток німецького етносу.

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни «Історія німецької мови» є наявність інтегрованих знань, навичок та вмінь отриманих під час вивчення дисциплін професійної підготовки «Теоретична граматики», «Теоретична фонетика», «Лексикологія», «Практика усного та писемного мовлення» у результаті вивчення яких студенти реалізують здатність здійснювати аналіз мовних одиниць із урахуванням граматичних, семантико- синтаксичних і комунікативних ознак.

Результати навчання за дисципліною

Студент повинен знати на достатньому рівні:

- місце історії мови в системі лінгвістичних дисциплін;
- історію виникнення та розвитку німецької мови у зв'язку з історією народу, суспільно-політичними змінами в країні і розвитком культури, розуміти місце і специфіку німецької мови в системі германських мов;
- основні аспекти системи німецької мови в діахронії (AHD, MHD, FNHD, NHD);
- знати теоретичний матеріал, передбачений програмою, володіти соціокультурною інформацією щодо становлення етносу і мови,

- розвитку і фіксації мови у писемних пам'ятках;
- знати історичне передумови для розвитку німецької мови.

Студент повинен вміти на достатньому рівні:

- пояснити суть граматичних, фонетичних і лексичних процесів, що мали місце впродовж кожного періоду історичного розвитку мови і розуміти їх роль для сучасного стану німецької мови;
- ілюструвати теоретичні положення прикладами з відповідного періоду розвитку мови;
- відстежувати мовні зміни, що стосуються тієї чи іншої мовної одиниці;
- відповідати на питання, вивчених в рамках курсу, оцінювати поставлену проблему, аналізувати давньонімецькі тексти;
- робити узагальнення про ті чи інші процеси і розуміти їх роль у розвитку мови.

Студент повинен володіти на достатньому рівні:

- німецькомовною комунікативною компетенцією на рівні B2, бути здатним удосконалювати і підвищувати свій компетентнісний рівень;
- основами професійної культури вчителя німецької мови, професійною німецькомовною комунікативною компетенцією на рівні B2 шляхом виконання усних і письмових завдань;
- здатністю пов'язувати культуру країни, мова якої вивчається з рідною культурою;
- культурною чутливістю та здатністю ідентифікувати і вживати різні способи спілкування з представниками інших культур;
- здатністю виконувати роль посередника між своєю культурою та культурою країни, мова якої вивчається.

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.
B	Вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці

C	Недостатньо повне засвоює навчальний матеріал, намагається застосовувати знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці. засвоєння матеріалу
D	Володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними поняттями навчального матеріалу.
E	Частково володіє навчальним матеріалом, не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації має елементарні нестійкі навички виконання завдання
F	Має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.
FX	Не володіє навчальним матеріалом

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях (поточний контроль)

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Студент у повному обсязі викладає вивчений матеріал, дає правильні визначення понять, вільно послуговується науковою термінологією, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання практично, навести свої приклади, опрацював різні джерела інформації і творчо використав їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних рішень, та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору.
4 бали	Студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки

3 бали	Студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки. Викладення матеріалу не в повному обсязі, неглибоке володіння теоретичним та практичним матеріалом без аргументації своїх висновків, без наведення своїх прикладів
2 бали	Студент достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань. Значна кількість помилок.
1 бал	Студент не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання письмових тестів (поточний контроль).

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якостей виконання студентами усіх видів аудиторної і поза аудиторної навчальної діяльності. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі в семінарах, виконання тестових завдань, написання рефератів та інших видів самостійної роботи. Поточний контроль складається з таких компонентів:

- 15 балів – оцінювання навчальних досягнень на лекційних заняттях;
- 40 балів – оцінювання досягнень під час семінарських занять (5 балів за кожен семінар);
- 20 балів – контроль самостійної роботи (підготовка до семінарів, опрацювання домашніх завдань, підготовка рефератів).

Формою здійснення поточного лекційного контролю є написання бліц-тестів наприкінці другої, четвертої та шостої лекцій (3 бліц-тести по 5 балів кожен). Теоретичні знання та практичні навички перевіряються на семінарах. Способами демонстрування результатів навчання є підготовка до семінарів, участь в обговоренні проблемних питань, написання письмових тестів, що за кумулятивним принципом оцінюються в 40 балів в цілому. Загалом оцінюються:

- Підготовка доповідей та їх презентація – 1 б,
- Виступи на семінарах – 1 б,
- Аналіз текстів та мовного матеріалу – 1 б,
- Написання комплексного фінального тесту – 2 б.

Критерії оцінювання самостійної роботи (поточний контроль)

Самостійна робота передбачає виконання блоків самостійних практичних завдань, рефератів та їх презентацію. Сумарно за виконання самостійної роботи студент може отримати 20 балів, а саме за:

- Виконання домашніх завдань протягом семестру – 5 балів;
- Написання реферату на обрану тематику (за бажанням студента) – 5 балів;
- Виконання індивідуальних тестових завдань – 5 балів;
- Підготовка проекту та його презентація – 5 балів.

Кожен вид контролю оцінюється за 5-бальною шкалою:

5 балів Завдання повністю виконані без будь-яких помилок.

4 бали Завдання повністю виконані але з незначними помилками.

3 бали Завдання виконані не повністю і з помилками.

2 бали Завдання виконані не повністю і зі значними помилками.

1 бал Завдання майже не виконане, окремі пункти завдання виконані, але з суттєвими помилками

0 балів Завдання не виконане

Розподіл балів для заліку

Поточний контроль							Разом	Загальна сума
Розділ 1								
Л1	Л2	Л3	Л4	Л5	Л6	Л7 Тест 15	80	100
Поточний контроль (семінари)								
С1	С2	С3	С4	С5	С6	С7 С8		
8	8	8	8	8	8	8 9		
Контроль самостійної роботи							20	
20								

Л-лекції, С--семінари

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання під час поточного контролю є бліц-тести, підготовка рефератів та виступи на семінарах, підготовка проектів, поточні контрольні роботи, які містять завдання різних типів (питання, що передбачають довільний вибір; відкриті питання).

Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Історія (німецької) мови» складається з тематичних блоків лекційних та семінарських занять, що висвітлюють хронологію розвитку німецької мови, її історичне і культурне підґрунтя, і соціальні чинники, що сприяли її еволюції.

Програмою передбачено вивчення змін на різних мовних рівнях у чотирьох основних періодах розвитку німецької мови.

Інформаційний зміст навчальної дисципліни.

Тема 1. Історія німецької мови як філологічна дисципліна, розвиток та стабільність мови. Періодизація німецької мови, її зв'язки з іншими мовами. *Sprachgeschichte – Definition und Probleme. Bezug der Sprachgeschichte zu anderen Disziplinen. Objekt, Gegenstand und Aufgaben von Sprachgeschichte. Sprachwandel und Sprachkontinuität. Periodisierung der Sprachgeschichte des Deutschen. Verwandtschaft des Deutschen mit anderen germanischen Sprachen.*

Тема 2. Утворення і розвиток мови німецької народності. Загальні історичні передумови цього процесу. Старогерманська мова, її фонетичні особливості та діалектний континуум. *Vorgeschichte des Deutschen und Herausbildung der deutschen Nationalität. Voraussetzungen dieser Entwicklung. Entstehung des Urgermanischen und Stammesdialekte.*

Тема 3. Староверхньонімецька мова – часові межі, особливості на всіх мовних рівнях і писемні пам'ятки. *Althochdeutsche Sprache und ihre Periodisierung- Sprachbesonderheiten auf allen Ebenen (das phonologische System, Wortschatz, morphologische Struktur und Satzbau) und Sprachdenkmäler des Ahd.*

Тема 4. Старосаксонська мова - основні характеристики її фонологічної системи та граматичної будови. Середньовержньонімецька мова – основні пам'ятки і специфіка розвитку. *Das Altsächsische – die grundlegenden Charakteristika des phonologischen Systems und des grammatischen Baus. Mittelhochdeutsch – Entwicklungsbesonderheiten, Schriftdenkmäler.*

Тема 5. Середньовісньонімецька мова – лексичний склад і фонологічна система. *Mittelhochdeutsch – Wortschatz, das phonologische System des Mhd.*
(*Abschwächung der unbetonten Vokale, Entwicklung des Umlauts und /s/, Wandlungen im konsonantischen System*)

Тема 6. Середньовісньонімецька мова – морфологічна структура і синтаксична будова.
Mittelhochdeutsche Sprache – ihre morphologische und syntaktische Besonderheiten (Deklination der Substantive, Entwicklung des Artikels, Vereinfachung der Verbalflexion, Satzbau).

Тема 7. Ранньовісньонімецька і нововісньонімецька мови. Розвиток літературної мови.
Frühneuhochdeutsche und neuhochdeutsche Sprache, die wichtigsten Besonderheiten. Entwicklung der Literatursprache. Vollendung der Herausbildung der deutschen Nationalsprache. Sprachnormen.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		лекції	практичні	консультації	самостійна
Тема 1. Історія німецької мови як філологічна дисципліна, розвиток та стабільність мови. Періодизація німецької мови, її зв'язки з іншими мовами.	10	2	4		4
Тема 2. Утворення і розвиток мови німецької народності. Загальні історичні передумови цього процесу. Старогерманська мова, її фонетичні особливості і діалектний континуум.	10	4	2		4
Тема 3. Старовісньонімецька мова – часові межі, особливості на всіх мовних рівнях і писемні пам'ятки.	14	2	4		8
Тема 4. Старосаксонська мова - основні характеристики її фонологічної системи та граматичної будови. Середньовісньонімецька	12	4	2		6

мова – основні пам'ятки і специфіка розвитку					
Тема 5. Середньовірна німецька мова – лексичний склад і фонологічна система	16	2	4		10
Тема 6. Середньовірна німецька мова – морфологічна структура і синтаксична будова.	16	4	2		10
Тема 7. Ранньовірна німецька і нововірна німецька мови. Розвиток літературної мови.	12	2	2	2	6
Усього	90	20	20	2	48

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Історія німецької мови як дисципліна. Періодизація німецької мови	2
2	Старогерманська мова	4
3	Старовірна німецька мова	2
4	Старосаксонська мова. Основні пам'ятки та форми існування середньовірна німецької мови	4
5	Середньовірна німецька мова – лексичний склад і фонологічна система	2
6	Середньовірна німецька мова – морфологічна структура і синтаксична будова.	4
7	Ранньовірна німецька і нововірна німецька мови. Розвиток літературної мови.	2
Усього		20

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Історія мови як дисципліна філології. Основні поняття, місце німецької мови серед германських мов.	4
2	Старогерманська мова	2
3	Старовірна німецька мова. Пам'ятки. Основні фонологічні особливості.	4
4	Старовірна німецька і старосаксонська мови. Основні особливості на лексичному і граматичному рівнях.	2
5	Середньовірна німецька мова. Лексичний склад, фонологічні особливості і пам'ятки.	4

6	Середньовірнаїмецька мова. Морфологія і синтаксис	2
7	Ранньовірнаїмецька і нововірнаїмецька мова	2
Усього		20

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Історія мови як дисципліна. Основні поняття, історія розвитку, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження. Місце німецької мови серед інших германських мов.	4
2	Протогерманська мова - закони розвитку	4
3	Старовірнаїмецька мова. Фонетичні і лексичні особливості. Писемні пам'ятки.	8
4	Старовірнаїмецька мова. Граматичні особливості.	6
5	Середньовірнаїмецька мова. Фонетичні і лексичні особливості. Писемні пам'ятки.	10
6	Середньовірнаїмецька мова Граматичні особливості.	10
7	Ранньо- і нововірнаїмецька мови	6
Усього		48

Рекомендована література

1. Левицький В.В. Історія німецької мови. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 216 с.
2. Романова Н.В. Методичні рекомендації до вивчення курсу історії німецької мови. – Херсон: Айлант, 2001. – 32 с.
3. Романова Н.В. Завдання і вправи до виконання практичних і самостійних модулів з курсу "Історія німецької мови" / Методичний посібник. – Херсон: ХДУ, 2006. – 56 с.
4. Таранець В.Г. Арії. Слов'яни. Руси: Походження назв Україна і Русь: монографія. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. – 296 с.
5. Таранець В.Г. Трипільський субстрат: Походження давньоєвропейських мов: монографія . – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 276 с.
6. Филичева Н.И. История немецкого языка. – М.: Академия, 2003. –304 с.
7. Школяренко В.І. Становлення фразеологічної картини світу німецької мови (на матеріалі писемних пам'яток VIII–XVII століть): монографія. – Суми: СумДУ ім. А.С.Макаренка, 2008. – 316 с.
8. Bergmann, Rolf/Moulin, Claidune. Alt- und Mittelhochdeutsch.-Göttingen:VaRu, 2019.-249S.
9. Moskalskaja O.I. Deutsche Sprachgeschichte. – М.: Академия, 2003. – 288 S.
10. Romanowa N.W. Das kleine Wörterbuch sprachgeschichtlicher Termini. – Cherson: Ailant, 2011. – 40 S.
11. Schmidt W. Geschichte der deutschen Sprache. Ein Lehrbuch für das germanistische Studium. – Stuttgart: S. Hirzel Verl., 2004. – 410 S.